

A Magyar Sion-gondolat építészeti megjelenítése a reformkor kezdetén

A történelem az élet tanítómestere – hirdeti a régi latin mondás, amelynek igazát több ezer év igazolja...

Mit tanít a 21. században a jelen emberének ez a tanítómester?

Mindenekelőtt felhívja a figyelmet a történelem, vagyis az élet alapelvére, hogy az élet örök mozgásban van. Hogy merre mozog, azért minden ember felelős – hogy mindennapi gondolataival, szavával és cselekedeteivel melyik irányt segíti! Az igazságot, az igazságos békét vagy az ellenkezőjét!

Azért, hogy az emberek mindennapos döntéseit segítse a történelem, a közeli és a korábbi társaink soraiból kiemeli a példaképeket, akik minden időben irányító lángszlopaink.

Petőfi Sándor szavaival, hogy „ők vezessék / A népet Kánaán felé”.

Ez a Bibliából vett kifejezés ma is még mindenki számára egyértelmű: a CSODÁK világa, ahol Jézus a vizet borrrá változtatta – és nem is keveset! A hat kőkorsó több száz liter bort jelentett a lakodalmasok számára. Ilyen a mi Mindenható Istenünk! Nem fukarkodik a szeretetével, hanem elárasztja vele a benne bízókat!

Ilyen nagy jelkép Sion is – amelyet az 1526. évi mohácsi vész után a Kárpát-medencében, a három részre szakadt Magyar Királyságban mindenki értett. S reméljük, hogy sokan ma is, amikor már hét ország határai tarkítják a Kárpát-medence térképét. De azt szeretnénk, hogy mindenki ismerje, azok is, akik valamiképpen kimaradtak napjainkban a Biblia tanulmányozásából, és nem mond számukra semmit a Sion szó.

A Sion (héberül: *Cijjon*) bibliai név eredetileg Jeruzsálem egyik dombját, később az egész várost, majd átvitt értelemben a zsidó népet, Izraelt

vagy a mennyei Jeruzsálemet jelölte. Jelentése: „erősség”, „vár” vagy „napsütötte hely”, amely az isteni uralom és a megváltás szimbólumává vált – olvassuk a Wikipédiában, megadva a bibliai források pontos helyét.

Sion tehát lakhelye az élő Istennek, aki az egyetlen Úr, aki öröktől fogva VAN!

Dr. Székely János szombathelyi megyés püspök – aki 2025 szeptemberétől a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke – a 2007-ben írt *A magyar Sion kifejezés eredete és jelentése* című jeles tanulmányában¹ behatóan ismertette mindazt, amit a 21. század elején erről a fogalomról tudnunk kell. Rámutatott, hogy a muzulmán török hódoltság idején, 1543 után születik meg ez a gondolat a hazai irodalomban, a siratóénekekben, amelyekben Sion lányának, vagyis Magyarországnak a sorsa felett kesergünk. A 17. században a protestáns erdélyi fejedelem, I. Rákóczi György az 1644. évi hadviselését, majd II. Rákóczi György a Magyarország elleni hadjáratát a katolikusok vétkeivel indokolja, amelyeket a protestánsok ellen követtek el.

A **Magyar Sion** kifejezés a katolikus szóhasználatban a 18. században jelenik meg **Barkóczy Ferenc** esztergomi érseknél, aki először hozta kapcsolatba a török által elpusztított Esztergomot az elpusztult Sionnal. Az érseki székhely Nagyszombatból Esztergomba való visszatérésének a szükségességét bibliai távlatú gondolatokkal indokolta meg. Az 1761-ben Bécsben kiadott pásztorlevelében azt írta, hogy Isten büntetése méltán sújtja országunkat az érseki székhely visszahozatalának késlekedése miatt.

„*Esztergomot Szent István, az Isten szíve szerint való férfiú választotta ki, aki az Isten Lelkének útmutatása szerint cselekedett. Az ország köze-*

¹ SZÉKELY János, in: *Magyar Sion. Új Folyam I./ XLIII. (2007/1.), 5–21.*

pén emelkedő székhely a mennyei Jeruzsálem képe volt. Most tehát legszentebb feladatunk a Szentély szétszórt köveit, amennyire lehet, összegyűjteni, és a mi Jeruzsálemünk falait felépíteni” – írja Barkóczy érsek. A pásztorlevél Szent Istvánt Dávid királyhoz, az Isten szíve szerint való férfihez hasonlítja, Esztergom kiválasztását Sion hegyeként Isten rendelésének nevezi.

Amint az jól ismert, Barkóczy primásnak sikerült kieszközölnie Mária Terézia királynőnél az engedélyt, hogy megkezdhesse a primási székhely visszatelepítését Esztergomba, a Szent István király által alapított városba.

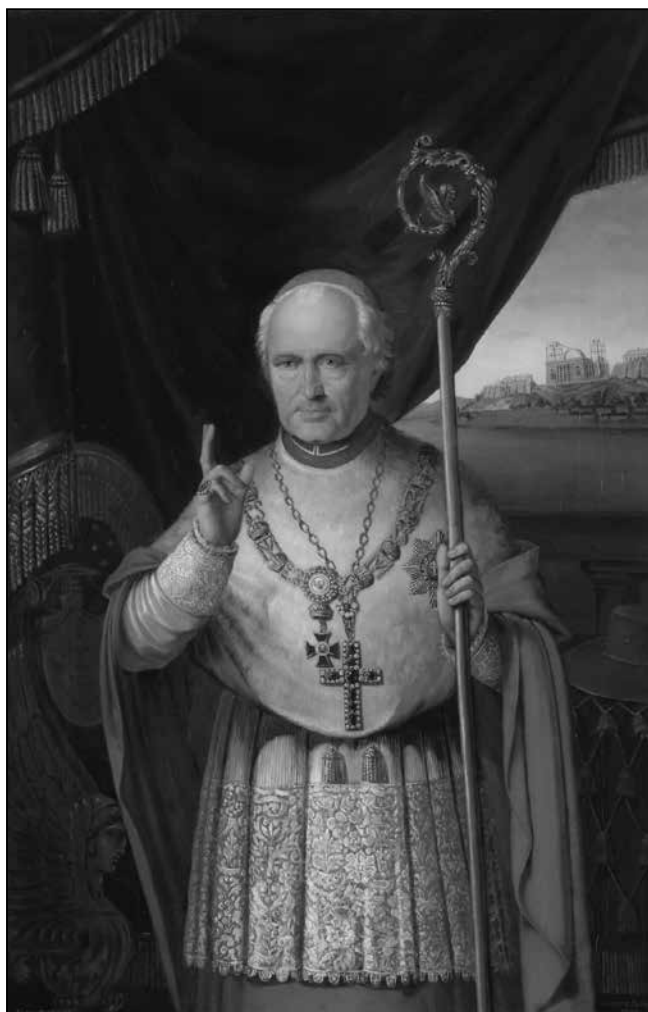
Barkóczy Ferenc 1761. évi esztergomi érseki kinevezése után egy évvel, 1762-ben elérte, hogy a császári katonaság elhagyja az esztergomi várat. 1763-ban, a vári épületeknek a nagy földrengés okozta összeomlása után megbízta *Franz Anton Hillebrandt*-ot, a kamara építészét az új székesegyház terveinek az elkészítésével. Az érsek azonban két év múlva, 1765-ben meghalt, és a királynő visszavette az esztergomi várhegyet az osztrák katonaság számára. Ezt követően 10 évig nem nevezett ki érseket a királynő, csak 1776-ban, amikor az esztergomi főegyházmegegyéből három püspökséget hasított ki, *Rozsnyó*, *Szepeshely* és *Besztercebánya* központokkal. Az esztergomi primási székhely visszaköltöztetése fel sem merülhetett ezekben az évtizedekben.

Így érkezett el a 19. század első harmadában a napóleoni háborúk és az 1815. évi Szent Szövetség megalapítása után *I. Habsburg Ferenc király abszolutista* uralma (1815-től).

A király nem hívott össze országgyűlést, a magyar rendeknek nem volt megszólalási lehetőségük sem! **Rudnay Sándor hercegprimás** ekkor, az 1819. évi kinevezésekor elérkezettnek látta az időt, hogy hangot adjon a magyar egyház jelentőségének.

Azonnal bejelentette, hogy visszatér a Szent István-i székhelyére. 1822-ben már nemzeti zsinatot hívott össze. Ezek az események felerősítették a nemzet szabadságvágyát, és jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a király kénytelen volt 1825-ben összehívni az első reformkori országgyűlést Pozsonyban. S innen már jól ismerjük a következő eseményeket.

Megkezdődött a Magyar Sion-gondolat építészeti megjelenítése az esztergomi Várhegyen:

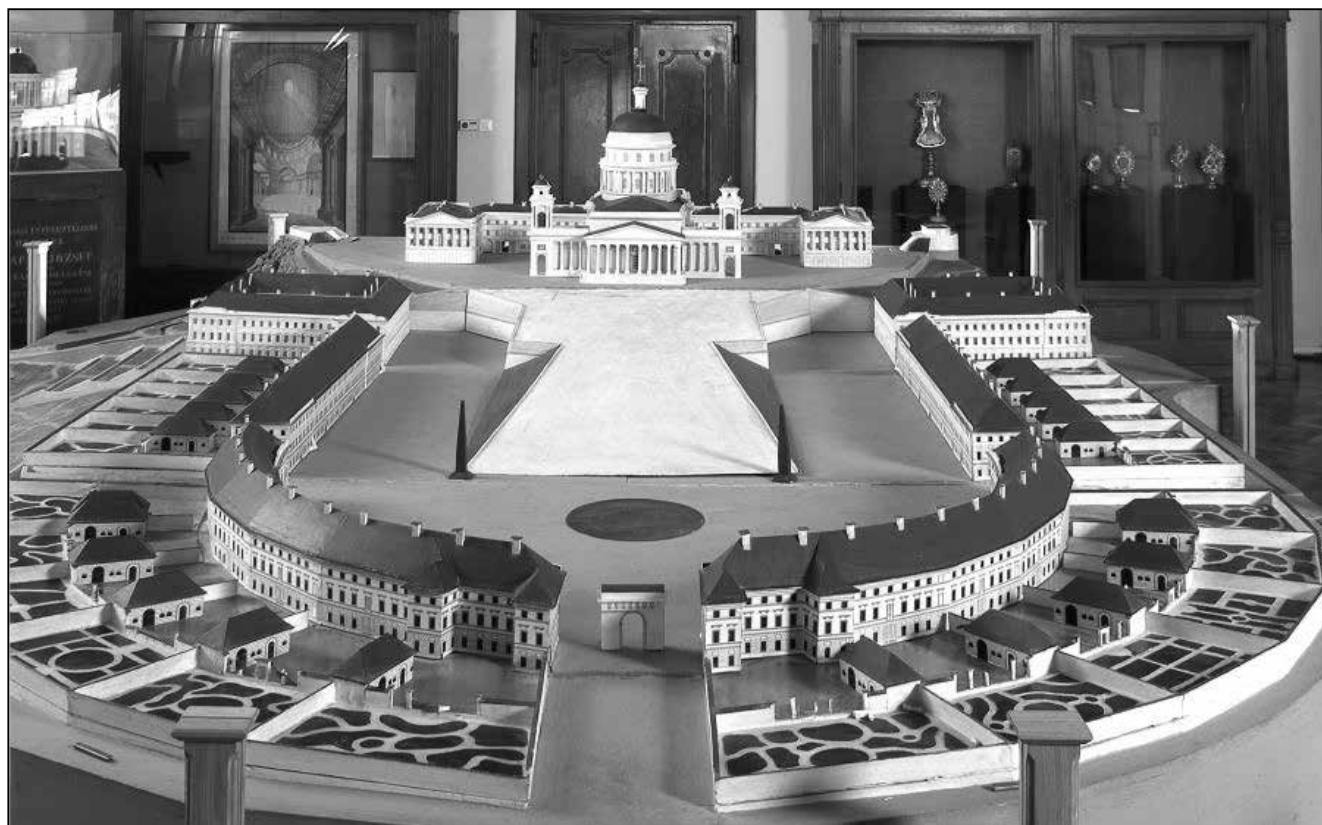

Rudnay Sándor érsek portróját
Andreas Schroth készítette 1829-ben

1822-ben, a középkori épületek romjainak az eltakarítása után az új klasszicista székesegyháznak, valamint az azt övező Papneveldének, a kanonoki palotáknak és az egyházkormányzati központ épületeinek az egységes terv szerinti építése – amelyet Rudnay primás személyesen irányított, a császári főépítész engedélyével. Ez volt a kor Európájának a legnagyobb építkezése, amelyre egész Európa felfigyelt!

1822-ben letették a székesegyház alapkövét. A terveket magyar építészek, a kismartoni *Kühnel Pál* és *Packh János* készítették.

1823-ban elkészült a székesegyház hatalmas 100 × 100 m-es alapterületű *altemploma*. **1824-ben** Packh János terve szerint áthelyezték a Várhegy nagy építészeti ereklyéjét, az 1506-ban a Michelangelo-tanítvány, Andrea Ferrucci építész tervezte *Bakócz-kápolna* Mária-szentélyét az épülő székesegyházba. Erre azért volt

A Packh–Kühnel-bazilikaterv, a Magyar Sion-makett

A Rudnay Sándor kinevezésének 5. évfordulóján emelt diadalkapu, a Magyar Sion bejárata a város felől

szükség, mert a kápolna körül az új székesegyház alapjait 13 méterrel mélyebbre helyezték, a Várhegy sziklájára, és ezzel egy szintre kívánták hozni a kápolnát, hogy teljesen eggyé forrjon a dicső magyar reneszánsz emléke a 19. századi klasszicista jelenkorral.

Még 1824-ben felállították a Magyar Sion ünnepélyes diadalkapuját, amely feliratával az építető primást dicsőíti, aki öt év alatt felépíttette a Magyar Siont, amely ekkor már közel állt a befejezéshez.

1831-ben a kolerajárvány áldozata lett Rudnay Sándor primás, az építkezés lelke.

Ezt követően a bécsi udvari főépítész nyolc éven át felszólította Packh János fiatal építész, hogy mondjon le az építés vezetéséről. S mivel ezt nem tette meg, 1839-ben meggyilkoltatták. Közben a falak statikai ellenőrzése ürügyén lebontották a székesegyház falait...

Packh János sírját az esztergomi székesegyház altemploma őrzi.

Rudnay primást **Kopácsy József** követte a primási székben 1839–1847 között. Ő bízta meg **Hild József** építész, az egri székesegyház terve-

zóját az esztergomi építkezés folytatásával, a kupola felépítésével. 1845. augusztus 15-én feltették a kupola tetejére a hét méter magas keresztet.

A következő primás, érsek, **Scitovszky János** a szabadságharc leverése után, 1850-ben, Haynau rémuralma idején foglalta el az esztergomi székhelyét. Ő ékesíttette a templom szen-

télyét főoltárral és falképekkel, és **1856. aug. 31-én felszentelte a székesegyházat** Ferenc József császár jelenlétében, aki nem kívánta magát magyar királyként megkoronáztatni. **Liszt Ferenc** ekkor vezényelte az általa írt *Esztergomi misét*.

1863-ban megindult a *Magyar Sion* című folyóirat Esztergomban.

Bakócz Tamás primás sírkápolnája, 1506

A bazilika attemplomának bejárata

A névválasztás kifejezte a török uralom utáni újjászületés örömét: a lerombolt, pogányok által elpusztított Magyar Sion újra felépült! Európa negyedik legnagyobb székesegyháza, amint ezt ma is hirdeti a vatikáni Szent Péter-székesegyház padlózatának a felirata.

Az új magyar egyházi tudományos folyóirat kifejezte a közel 900 éves Szent István-i örökséghez való hűséget, a magyar katolikus kereszténység évszázados gyökereit. Érzékeltette a magyar nép életerejét és Béccsel szembeni függetlenségi vágyát.

1867-ben megtörtént a kompromisszumos kiegyezés a magyar politikai vezetők és a Habsburg uralkodó, Ferenc József császár között, aki esküt tett a legfontosabb magyar követelések teljesítésére, és megkoronáztatta magát a Szent Koronával. Ezt követően az új prímás érsek, **Simor János** (1867–1891) két év alatt, 1869-re befejeztette az esztergomi székesegyház építését az előcsarnok felépítésével és a teljes belső berendezés és a díszítés elkészítésével **Lippert János** aradi építész terve szerint.

A homlokzat architrávján olvasható a székesegyház rendeltetése:

CAPUT, MATER ET MAGISTRA ECCLESIA-RUM HUNGARIAE

2007-ben újraindult a Magyar Sion folyóirat. A Magyar Sion épületeinek fokozatos helyreállítása hirdeti, hogy ma is él a Magyar Sion az esztergomi Várhegy ormán. A diktatúra miatti ötvenhárom évnyi szünet után újra katolikus intézményként működik az északi oldalon az egykori papnevelde épületében a Szent Adalbert lelkiségi központ és a déli oldalon, az egykori Érseki Tanítóképző épületében a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Főiskolai Kara. A bazilika felújítva, gyönyörűen kivilágítva áll a Magyar Sion tetején, a Kárpát-medence közepén, a Duna, Európa egyik legnagyobb folyama felett.

A 2000-ben újjáépített *Mária Valéria híd* ismét összeköti a folyam két oldalán élő lakosságot, mert a 21. században a politikai határok átjárhatók. A magyar nemzet ezeréves története és azon belül a Magyar Sioné arra tanít, hogy a magyar ember nem ismer lehetetlent, minden körülmény közepette is tud remélni és diadalmaskodni!

A Magyar Sion látképe az újjáépített Mária Valéria híddal a Duna felett